

A kitüntetettet Diether Gehrman, az IARF főtitkára és dr. William Schultz üdvözölték. Az ünnepi szertartás dr. Kovács Lajos imájával és egyházi énekkel ért véget. A Kongresszus résztvevői közül nagyon sokan vettek részt az ünnepi összejövetelen és fejezték ki jókívánásaikat, Isten áldását kérve dr. Erdő János életére, unitárius teológiánk és egyházunk érdekében kifejtendő további munkásságára.

Világszövetségünk 24. Kongresszusa és más rendezvényei ez alkalommal is bizonyították, hogy a különbözőségek ellenére is egyazon lelkiület — a szabadság és a szolgálat lelke — munkálkodik a különböző tagcsoportok életében és munkájában, s mindenikünkben közös a vágy és elhatározás tevékenyen bekapcsolódni saját hozzájárulásunkon keresztül az emberiség nagy kérdéseinek megoldásába s egy igazságosabb, a világbékét megvalósító jövő kialakításába. Azzal a meggyőződéssel távoztunk a kongresszusról, hogy bár a vallás mint élő és ható tényező maga is változónak van kitéve, akár a világ élete, mégis van és lesz mondanivalója az önmagát kereső és Isten után vágyódó ember számára minden korban. A vallás kifejezésformái mint külső keret és ható tényezők változhatnak, de a vallás tartalma, mint örök igazság: szépség, jóság, igazság, szeretet, minden időben megmarad a jelen erőforrásának és a jövő biztosítékának.

DR. MOLNÁR ISTVÁN

LŐRINCZI LÁSZLÓRA EMLÉKEZVE

1981. október 24-én éjjel, Székelykeresztúron egyetemes unitárius egyházunk egyik legkiválóbb személyiségének, Lőrinczi László 83 éves nyugalmazott lelkésznek, a keresztúri gimnázium volt vallástanárának, igazgatójának, az Unitárius Egyház Főtanácsa és Képviselő Tanácsa tiszteletbeli tagjának a szíve megszűnt dobogni. Összeszorul a szívünk, mert nemzetiségi és unitárius közösségünk kimagasló alakjának fizikai értelemben vett eltávozását kellett tudomásul vennünk, annak az embernek, aki egész életében — majdnem halála pillanatáig — a tudást, a szépséget kereste, s mindazt, amit megtalált, második Balázs Ferenc-ként igyekezett közkinccsé tenni. Képletesen szólva olyan volt Ő, mint egy nagy kort megért hatalmas gyümölcsfa. S miként az a környezetének nemcsak ékessége, hanem vitalitásának táplálója is volt, Lőrinczi László is hosszú évtizedeken át árasztotta lelke ágazatainak gazdag lombozatából az unitárius létünk légkörét tisztító üde, éltető lehetét, és termelte az önmagunk, emberi mivoltunk megőrzéséhez szükséges tápláló gyümölcsöket.

Fájó érzésekkel vette körül október 27-én délután a keresztúri templomunkban virágkoszorúkkal, csokrokkal keretezett ravatalát a vég-tisztesség adására eljött hatalmas gyászoló sereg, hogy az immár néhai, egyházáért, híveiért, annak hitéért önmaga tüzéből táplálkozó lángolással ötven éven át szolgált nemes lelkiületű emberre emlékezve — le-

róhassa kegyeletét. Koporsója mellett a legutóbbi szolgálata helyéről, Úrmösről jött több mint 200 tagú küldöttség férfi tagjai álltak dísz-
őrséget. A gyászszertartás keretében Báró József a helybeli esperesnek,
dr. Erdő János az Unitárius Egyház Képviselő Tanácsának, dr. Szász
Dénesnek és Nemes Dénesnek az egyházkörök, Nagy Ferencnek a lel-
készek, Fazakas Károly az utód-lelkésznek Lőrinczi László érdemeit
méltató megemlékező beszédei és az úrmösi hívek verses búcsúztatói
után — a fúvószenekar gyászindulójának zengése mellett — elindult
a menet, hogy elkísérje utolsó földi útjára az örök nyugalmat adó ti-
mafalvi temetőbe. Az estébe hajló késő délután aztán — immár sirja
mellett — elhangzottak a búcsúvétel szomorú, de hittel, imádkozó áhi-
tattal telt élete példájának követésére tett fogadalommal záruló mon-
datai.

*

Lőrinczi László attól az időtől kezdve, amikor ifjúi lelke a tanul-
mányai, környezetének ráhatásai, a természeti dolgok és társadalmi je-
lenségek tudatos megfigyelése, törvényszerűségeinek keresése nyomán
kezdett kibontakozni — népe nevelőjének szánta el magát. Csak köve-
tendő útjának megválasztása váratott még magára. Hogy miképpen in-
dult el tartalmas élete tevékenységének széles skálán mozgó útján —
arról önmaga vallott a *Bizonyságtétel* témával Úrmösön tartott kibú-
csúzó beszédében (KM 1974, 4. sz. 234—236.). E beszédéből kitűnnek
mind a természet iránti szeretetének, mind a vallásos lelki képzetét al-
kotó összetevőknek szárba szökkenő kezdeti csirái. „Képzetelem — írja
gyermekkoráról — képeskönyvekben gyakorolta szárnyait [...], bevall-
hatom, hogy első számú kedvenc képeskönyvem a Brehm-sorozat volt:
Az állatok világa. Utána azonban [...] édesapám *Nagy Képes Bibliája*.”
S aztán tovább nyitogatták élénk képzetét az „evangéliumi képek”
közül Munkácsy: *Krisztus Pilátus előtt*, *Ecce homo* és Cornicelli: *A kí-
sértés* megrendítő hatású képeinek szemlélése. De nem elégedett meg
csak a pusztá szemlélődéssel. Gyermekkorára való emlékezéseiből már
kitűnik az a jellemző tulajdonsága — ami aztán egész életén át végig-
kíséri s szemléletének, a lét és a hit törvényszerűségei keresésének örök
motorjává válik —, hogy a mi miért van úgy vagy történik úgy iz-
gató kérdéseire következetesen igyekszik feleletet keresni. Élete továb-
bi alakulásáról, a szolgálatra való elhivatása indításáról így szól: „Éle-
tem bizonysága annak, hogy Isten, ha az emberrel célja van, életébe,
ha kell, erőszakosan is, beleavatkozik. S akarata véghezvitelére eszkö-
zül olyan embert használ, akinek az illető ellenállni nem tud.” S aztán
annak bizonyítására, hogy nem a gyermekkor kezdetén beléje oltódott
természetszeretete lett pályaválasztásának meghatározója, ezt mondja:
„22 éves koromig tudatosan és határozottan gazdamérvőnk pályára ké-
szültem. Tanítóim, tanáraim, sőt édesapám is meg volt győződve arról,
hogy annak is születtem. Isten 1920-ban ellenkező irányba erőszakolta
életemet. Hadifogságból hazakerülve édesanyám addig sirt, könyörgött,
amíg beiratkozott a teológiára. A helyzetbe csak háromszori megszökés
után tudtam belenyugodni.” Megbékélten várja és készül aztán, hogy
négy év után lelkészi szolgálatot vállalhasson: „... zsebemben a lelkészi
oklevéllel repültem volna bármelyik falusi egyházközségbe, ahol kert
várt és némi föld, amelyikbe ekét akaszthatok. Isten ismét erőszakkal
beleavatkozott az életembe. Egy tengerentúli hittestvérünk makacosságá-

val arra kényszerített, hogy mint missziós lelkész az Egyesült Államokban kezdjem meg a lelkészi szolgálatot. Egy évbe került, amíg jóakaróim legyőzték ellenállásomat és hajóra szálltam. — Csak 1925-ben értettem meg, hogy mit akar velem Isten. — Ebben az évben Chicagóban egy hónapot együtt töltöttem Balázs Ferencsel.“

A teológiai ismeretség után ennek a második együttlétnek döntő hatása lett Lőrinczi Lászlóra. Balázs Ferenc „próféciájá“-ban — írja — „ekkor már megnyílt a valóság rése, s kibetűzte azt az isteni igazságot, amiről bizonyosságot kell tennie“. Tanításait magáévá téve vallotta, hogy: „Nekünk arrafelé kell tartani, ahol az élet egységesnek látszik; ahol a lélekbe felgyűlt valláserkölcsei értékek elvegyülnek egész életünkbe, áthatják munkánkat, megneemesítik szórakozásainkat. Méltóbbá leszünk arra, hogy Isten gyermekének neveztesünk, és békülékenyebben leszünk képesek élni embertársainkkal.“ Mindez „Tágra nyitotta lelkem ablakait — vallja —, s feltárult előttem az unitárius lelkészi hivatás gyönyörű mezője. Vártam én is, hogy hazajöjjenek s beálljanak a bizonyágtévé tanítványok sorába.“

Egyik, Balázs Ferencről szóló jellemzésében ezt írja: „... álmodott hordozott magában. Minden próféta álmát“ (KM, 1971, 4. sz. 178.). S miként Balázs Ferenc ezeknek a magában hordozott álmoknak — az emberben Isten országa építése teendőinek — sorsát „értékjelzőkkel látta el“, úgy Ő maga is ezt tette, hozzáadva mindig a lelke kohójában izzóra hevített, mindig a szükséglet funkciójának megfelelő sajátos emberformáló eszközeit. Így az Ő „Egész élete, alkotásai, irodalmi művei [szintén] hűséges, bátor, önfeláldozó bizonyágtételének bizonyosságai“-vá váltak, bármilyen munkahelyre „erőszakolta“ is Isten akár kadácsi lelkészként, akár erkölcsös életre és erős hitre nevelő vallástanárként, akár a II. világháború zivatarába, majd pedig hosszú időre az ürmösi egyházközség élére. Őrhelyein igyekezett megvalósítani mindazt, amire ifjúságában és érett férfikorában felkészült. Sokirányú: teológiai, a valláserkölcsei nevelési és a népi gazdálkodás előbbrevitelének érdekében megírt dolgozataiban, könyveiben hagyatékként ránk maradt eszmei és gyakorlati mondanivalóinak elemzése, értékelése alapos, átfogó tanulmányt igényelne.

E megemlékezésben csak néhány vonást illeszthetek Lőrinczi László lelki képének a megalkotásához, annak az igazi embernek a portréjához, aki munkás élete során az ember legdrágább kincsének: a léleknek az őrizetére, kiművelésére vállalkozott lelkészként, nevelőként, alkotóként és emberként.

Lelkészként a puritán erkölcs jellemezte, és az ésszerű hit megélője és hirdetője volt.

Nevelőként népe és az életnek induló ifjúság hivatástudatának, felelősségérzetének felkeltésén, hite erősítésén, mélyítésén dolgozott. A keresztúri gimnázium hittanáraként és igazgatójaként magában hordozta az igazi nevelő minden adottságát, s főképpen azt, hogy az ifjúsággal tudott érezni. Pedagógiai tevékenységét a szív melegségének az ésszel, a logikai következetességgel párosult nemes ötvözete irányította. Képletesen szólva úgy érezte meg az ifjú lélek különböző rezdüléseit, mint a só vagy a kéneső érzi meg az idő változásait. Öntudatos nevelőként vallotta: a pedagógus pecsételje meg tanításait cselekedeteivel. Volt ta-

nítványai tanúságtételeként életútra való vezetésüknek tiszta fényű világitó szövétneke volt.

Mint gyakorlati alkotót a józan életszemlélet jellemezte. Cselekedeteinek megalapozásáért kereste a természet és az emberi lélek működésének törvényeit, s aztán előszóiban, szakkönyvekben, dolgozatok sorában bizonyított, érvelt, irányított szűkebb vagy tágabb környezetében, különböző munkahelyein. Mindezekkel párhuzamosan aztán példákat is állított: cselekedett, hogy hasonló cselekedetekre ösztönözzön. Drága kincs birtokában volt, életét beszédeivel, írásaival, tetteivel tudta egyeztetni. Minden tétével a közösségi élet szépségeire figyelmeztetett ott, ahol éppen szükség volt erre, ha kellett mint a Keresztúri Vegyes Ének-kar karmestere, vagy mint tanár, vagy egy-egy falu népe előhaladásának, jólétének munkálója. Közösséget szolgált tehát minden erkölcsi súlyával. Élete tartalmának jellemzésére ráillik A. Einsteinnak ez a ragyogó aforizmája: „Csak azt az életet érdemes végigélni, amelyet másokért élünk.“

Mint embert az önuralom, a puritán egyszerűség és mértéktartás jellemezte. Senecával együtt vallotta: „A legnagyobb hatalom — önmagunknak parancsolni.“ Így élt Lőrinczi László, az ember, s eszerint cselekedett. Távoll állott tőle, hogy tetteiért elismerést várjon. Emberi magatartásában Apáczai életelvéhez igazodott, amely szerint „Az igazi dicsőség tettekre épül — nem ingatag hírnévre“.

*

Az elmondottakban megkísérelve Lőrinczi László emberi magatartásának, humánumának felvázolását, portréjának kiegészítéséhez még Aprily Lajos egyik költeményének a lelkületéhez közel álló sorait illeszttem hozzá: „Nem versengtem, s nem nyertem soha, / Hagytam, hogy a díszet más futók keressék. / Síromra is elég lesz a föld moha, / Az én dízsem a teljes dísztelenség.“

Pihenése nyugodt lesz, mert rábízott feladatait híven teljesítette; amit hitéért, értünk, népéért tett — megőrzi emlékét.

„Áldott magvetésével — amint gyászjelentésében rögzítődött — szívünkben út, igazság és élet marad.“

SZÓSZÉK — ÚRASZTALA

BÁLINT FERENC

AMI LÉLEKTŐL SZÜLETETT, LÉLEK AZ...

Jn 3, 6—7

Sötét éjszaka után új reggelre ébredtünk. Körülöttünk minden olyan, mint egy nappal ezelőtt. A táj a megszokott télies. A hegyek fehér hóbundába öltöztek, s a mezők téli álmukat alusszák.

Külsőleg az embereken is alig látszik változás. Ünnepi ruhát öltenek magukra, s kevésbé gondolnak munkára, mint máskor. De a bennünk uralkodó érzés vagy gondolat más, mint a tegnap.

Akkor még a múltba néztünk, ma a jövőt kutatjuk. A tegnap még eredményeket vizsgáltunk, örömeinktől és szomorúságainktól búcsúztunk. Ma az új, a jobb, a mélyebb emberség, a tisztább érzés és színebb remény ébredszik bennünk.

De jó volna mássá lenni, gondbarázdát kisimitani, bántalmakat elfeledni, derűs szívvel előrenézni. Mily jó lenne újjá lenni lélekben, hitben, szeretetben. Ahogyan Ady Endre írja: De jó volna mindent, mindent / Elfeledni. / ... Igaz hittel, gyermek szívvel / a világgal kibékülni, / Szeretetben üdvözülni. (Karácsony)

Az új esztendő küszöbét jövőben bízó hittel és reménnyel lépjük át, azzal kell átlépnünk. Újjá lenni testben és lélekben, ez az emberiség mindennapos vágya múltban és jelenben egyaránt. Azért fekszünk le este, hogy másnap pihenten, megújultan ébredjünk.

Újév első napján azonban nemcsak a szokásos módon kívánunk újjá lenni. Meggyógyítani beteg testünket, vigasztalást nyerni fájó lelkünknek s aztán testi és lelki erőink megtartására a helyes utat megtalálni, ez a mi vágyunk, igyekvésünk.

Minden újév alkalmával önmagunk testi és lelki kilétét vizsgáljuk, mulandóságunkat érezzük, és örökkévalóságra hivatottságunkban meggyőződni akarunk. A földhözkött és a szabadon szárnyaló lélek, a véges és végtelen találkozik s az emberen átsuhan egy belső érzés, hogy Isten vele van és törvényeivel utat mutat számára.

Ma, újesztendő első napján igaz hittel vágyakozunk arra, hogy legyen velünk Isten az ő gondviselő szeretetével és segítsen, hogy lélekben tisztává, gazdaggá, újjá és boldoggá lehessünk.

Ezért vesszük kezünkbe a Bibliát. Ezért idézzük magunk elé a megújulást kereső Nikodémuszt és hallgatjuk a választ, amit Jézus adott neki.

Nikodémusz úgy fordul Jézushoz, mint aki már ismeri őt. Hallott tanításairól, gyógyításairól, meggyőződött róla, hogy Istentől küldött